

BIBLIOTEKA

LENINA KAROGS

Iznāk kopš 1950. gada
20. marta
Maksā 3 kap.

LATVIJAS KOMUNISTISKĀS PARTIJAS PREIĻU RAJONA KOMITEJAS
UN PREIĻU RAJONA TAUTAS DEPUTĀTU PADOMES LAIKRAKSTS

Nr. 04 (5043)
OTRDIEN,
1989. gada 5. augusts

Latvijas KP CK plēnumu gaidot

Partija sev var palīdzēt tikai pati

Latvijas PSR Augstākās Padomes sesija, kuru gaidīja visa republika, pieņēma ļoti svarīgus dokumentus. Solis ir sperts, atliek tikai sesijas lēmumus īstenot dzīvē. Otru soli spers Latvijas Komunistiskā partija, un tas ir priekšā stāvošais Latvijas KP CK plēnums.

Iedzīvotāji no šī plēnuma gaida daudz. Lai izmainītu pašreizējo krīzes situāciju partijā, plēnumam jākalpo partijas rindu saliedēšanai, jānovērš tendence, kad komunisti izstājas no partijās. Galvenais dokuments, kas kalpos šim mērķim, ir atvijas Komunistiskās partijas neiliekamā un perspektīvā darbības programma, kuras projekts publicēts presē. Jācer, ka šī projekta apspriešana plēnumā noritēs lietišķi un konstruktīvi.

Ja vērtē no publicētajiem materiāliem, sarunām ar cilvēkiem, tad plēnumam jāattaisno komunistu un visu iedzīvotāju cerības daudzdu neatliekamam jautājumu risināšanai. Tagad, kad dzīve attīstās ļoti strauji, nav laika dažāda veida eksperimentiem: pārtikas produkti, dzīvokļi, nepieciešamās preces un pakalpojumi iedzīvotājiem vajadzīgi tūlīt, nevis nenoteiktā nākotnē.

Mēs visi kaut ko gaidām, ceram uz to labāko, domājam, ka pieņemtie lēmumi un plēnuma mūsu dzīvi izmainīs pašos pamatos. Visiem dokumentiem jāatspoguļo tautas gribu un jākalpo tautai. Labu likumu savā laikā ir pieņemts pietiekoši, bet vajadzīgo rezultātu nav. Un tas būs līdz tam laikam, kamēr mēs sapratīsim, ka pieņemti likumi vai programmu ir viena lieta, bet pavisam cita, grūta — īstenot. Nepieciešams sevi pārvarēt pasivitatē, jāpārtrauc cerēt uz norādījumiem no «augšas» un jāsāk strādāt, savienot vārdus ar darbiem.

Partija pieņēmusi daudz lietišķu lēmumu, bet ar to izpildi neveicas. Izvirzās jautājums: vai Latvijas KP CK plēnumis un tā pieņemtie lēmumi nebūs kārtējā kampaņa? Partijai tagad sevi jāattaisno ar konkrētiem darbiem, nevis skaistām frāzēm.

Nāv jābaidās no dažādu viedokļu rašanās komunistu vidū, risinot sasāpējušos jautājumus. No domu daudzveidības vienmēr var izlobīt optimālo variantu, kas ir pieņemams visiem. Spēku konsolidācija visu to sekmēs, pie tam nav jāizmirst par saprātīgu kompromisu.

Republikas politiskā dzīve ir sarežģīta, Tautas fronte un Interfronte cīnās par savu ideju īstenošanu. Par savām idejām aģitē arī citas sabiedriskās organizācijas. Latvijas Komunistiskajai partijai pašreizējā situācijā nepieciešams pašos pamatos izmainīt savu darbību, izteikt savu viedokli par visām sasāpējušajām problēmām.

Daudzus gadus mums, komunistiem, ne prātā neienāca, ka auto-

ritāti vajag iekarot. Labi, ka to (kaut ar novēlošanos) beidzot esam sapratuši. Ir pienācis brīdis, kad partijai jāsavā izšķirošais vārds. Bez punktuāli izstrādātas, teorētiski argumentētas programmas partijai tagad ir grūti panākt revanšu. Nevar aizmirst Leņina brīdinājumu par briesmām, kas rodas no norobežošanās un bezprincipiālitātes teorētiskajos jautājumos, kas ir līdzvērtīgi idejiskajam bankrotam. Vajadzīga dziļi pārdomāta, uz reālu dzīvi balstīta darbības programma ne tikai Latvijas KP Centrālajai Komitejai. Tā ir jāpārdomā partijas pirmorganizācijās, jāsakāpo ar vietējiem apstākļiem. Tas viss vajadzīgs tādēļ, lai partija valdītu pār notikumiem, nevis notikumi pār partiju.

Lasot publicēto projektu, var teikt, ka tas ir pilnvērtīgs, savstarpēji saistīts dokuments. Pirmajā acu uzmetienā viss tajā ir labi, bet agrārajā nodaļā ir daudz priekšlikumu, kuriem trūkst ekonomiskā pamata. Vai ir iespējas iekļauties noteiktajos terminos, ja trūkst celtniecības materiālu, augstas ir to cenas? Tiek ierosināts slēgt vai pārprofilēt ekoloģiski bīstamus uzņēmumus tā vietā, lai ieviestu ekoloģiski tīru tehnoloģiju. Mums ir grūti ar papīru, pat ar skolnieku burtnīcām.

Iesniedzot priekšlikumus partijas Statūtu izmaiņai, nepieciešams stingri noteikt kritēriju, pēc kura piešķirs «Partijas veterāna Goda nosaukuma» statusu: partijās stāžs tik un tik gadu, piemēram —25 piedalīšanās sabiedriskajā dzīvē utt. Nepieciešams publicēt skalu par partijas biedra maksām plašai apspriešanai.

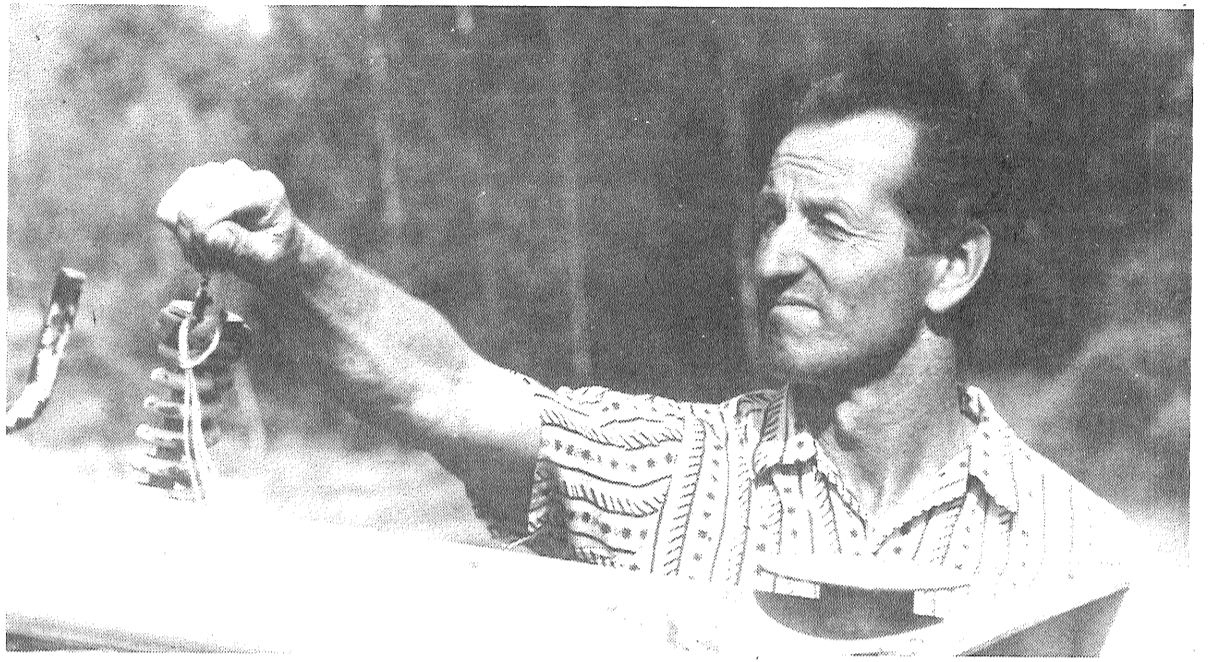
Nepieciešams ieviest sociologa štata vienību ne tikai augšējos ešelonus, bet arī partijas rajonu komitejās.

Pienemot programmu, nepieciešams šai lietai pieliet ļoti saprātīgi. nosvērti. jo tā būs jāpilda. citādi tā var radīt neatgriezeniskas sekas. Tagad partijai tik ar to vien nodarbojas, ka labo savas vecās klūdas. Tāpēc neradīsim jaunas nepiepildāmas ilūzijas. Uz partiju vērsti visi skatieni. un nav noslēpums, ka daļa iedzīvotāju gaida tā izpaušanos.

Partija var sev palīdzēt tikai pati. izteicot tautas intereses un tās īstenojot dzīvē.

V. VOLKOVŠ,

Preiļu 21. pārvietojamās mehānizētās kolonnas partijas pirmorganizācijas sekretārs

● Kirova kolhozā viens no labākajiem mehanizatoriem ir Volfrīds Elsts. Sevišķi sekmīgi viņš strādāja lopbarības sagatavošanā, kad presēja sienu.

J. SILICKA foto

Ko parādīja ganību konkurss

Jūlija pēdējā dekādē republikas saimniecībās notika kultivēto ganību konkurss. Rezultātus vērtēja atzinomas komisijas 5 zonās. Vērtēšanas kritēriji bija izvēlēti tā, lai aptvertu gan agronomiskā, gan zootehniskā dienesta darbības rezultātus. Par kultivēto ganību zemeņa kvalitāti, dzīvnieku nodrošinātību ar ganību platību un izvietojumu fermas apkaimē, kā arī par kārtību ganībās varēja nopelnīt no 11 līdz 60 punktiem (viszemākais un augstākais vērtējums), bet par izslaukumu stabilitāti, dzirdināšanas un minerālielu izedināšanas kārtību, gana darba apstākļiem un samaksu vēl klāt nāca 6 — 40 punkti.

Kaut arī jūlija beigās jau ir laiks, kad ganības zāles daudzums sarūk un ganāmpulki pārvietojas uz atāliem, tomēr konkursa gaitā varēja vērot dziļu interesi no speciālistu puses par rezultātiem kaimiņos, kā arī par dažādiem tehnoloģisko jautājumu efektīvākiem risinājumiem, lai panāktu labāku ganību zemeņa izveidošanu.

Mūsu zonā ietilpa Ogres, Stučkas, Jēkabpils un Preiļu rajoni. Ganības vērtējam 8 saimniecībās, jo pēc nolikuma konkursam katrs rajons varēja izvirzīt 1 — 2 labākās saimniecības. Vērtēšanas rezultāti ir šādi:

Vieta	Rajons	Saimniecība	Punkti
1.	Ogres	Leņina	89,8
2.	Ogres	«Lāčplesis»	88
3.	Jēkabpils	«Mežgale»	87,3
4.	Preiļu	M. Gorkija	86,6
5.	Jēkabpils	«Zasa»	86
6.	Stučkas	«Koknese»	84
7.	Stučkas	«Aizkraukle»	83,3
8.	Preiļu	«Nākotne»	81,3

Ko varam secināt un ieteikt turpmākai rīcībai, lai ganības kļūtu produktīvākas, ar labāku zemeņa botanisko sastāvu un kvalitāti?

Salīdzināmo saimniecību ganības diemžēl nebija vienādi nodrošinātas ar mitrumu. Ogres un Stučkas rajonos tās cieš no sausuma, bet Jēkabpils un Preiļu rajonos mitruma deficīts līdz šim nav bijis.

Par ko leguva komisijas atzīnību un augstāko novērtējumu pirmo vietu saimniecības? Ogres rajona Leņina kolhoza vienprātīgi visaugstāk tika novērtēti ganību zemenis — tas ir biezs, ar labu saslāvu un augstu ēdamību, dzīvnieki ļoti nodrošināti ar ganību platību.

Ogres rajona agrofirma «Lāčplesis» vēlams gan pīstrādāt, lai uzlabotu ganību zemeņa botanisko sastāvu un biežību, turpretī ganību sakopība un kārtība, kā arī zootehniskā dienesta darbs leguva atzīmētiem.

Īpaši priecēja nopietnais darbs lopbarības ražošanā vasarā Jēkabpils rajona kolhozā «Mežgale». Šeit gan pašreiz dzīvnieki pārsvarā ganas atālos, kur pirmais plūvums novākti zīmai, bet zāles daudzums bagāls, daudz tauriņziežu, arī izslaukumi ne tikai nesarūk, bet pat pieaug (salīdzinājumā ar jūnija mēnesi). Pie visām fermām ierīkotas jaunas ganības, tirumu daudzgadīgo zāļu laukus cenšas izvietot fermu tuvumā, lai varētu noganīt atālus. Līdzīgi rīkojas arī Ogres rajona Leņina kolhozā. Preiļu rajona «Nākotne» un M. Gorkija saimniecībā, kura ieguva 4. vietu. Komisijai patika šīs saimniecības ganības. Uzteicama ir arī ganību agronomes lielā interese par baltā āboliņa seklu iegādi, lai savām melnraibajām govīm

ierīkotu biežāku ganību zemeni. Un tikai 3 punkti, kurus atskaitīja par piena izslaukumu samazinājumu pēdējā dekādē, attālināja saimniecību no godalgotās vietas.

Labākas gribējās redzēt ganības Stučkas rajona spēcīgākajās saimniecībās «Aizkraukle» un «Koknese». Pēdējā gan visvairāk punktu (10) zaudēja par piena izslaukumu kritumu. Un tomēr — kopējais iespaids par ganībām šajā rajonā palika sliktākais. Manuprāt, sava vaina šeit ir arī Zemkopības institūta bāzes saimniecībai — Skrīveru izmēģinājumu stacijai, kura ganību kopšanā un sakopībā nevar kalpot par paraugu rajona saimniecībām.

Kopējo vērtējumu par apsekoto rajonu ganībām var dot šādu. Agronomiem nopietnāk jāstrādā pie ganību zemeņa uzturēšanas kārtībā, pie tam šis darbs jāuzsāk agrā pavasarī. Nepietiek ganības tikai labi mēslot. Augstvērtīgs zemenis veidojas tikai tad, ja labas mēslošanas fonā tiek veikta intensīva ražas izmantošana, pareizi noganot un applaujot nenoste zāli. Nedrīkst aizmirst, ka kultivētās ganības ir intensīvs zemes izmantošanas veids, un augstvērtīga zemeņa izveidošana ar labu biežību un ēdamību prasa nopietnu un precīzu darbu, kas uzsākams jau zāļaugu stiebrošanas fāzē līdz ziedkopu pilnīgai izveidošanai.

Uzskatu, ka pie ganību kopšanas jāstrādāt agrāk, nekā to esam pieraduši darīt, un nav pieļaujama zāļaugu generatīvo dzinumu pilnīga izveidošana, kā tas notiek, ja ganības applauj jūnija vidū. Līdz tam laikam augi jau ir zaudējuši ataugšanas enerģiju, tie mazāk cēro, atāls veidojas retāks un ataug lēnāk. Applaušanas efekts kosmētiskā nozīmē šajā gadījumā ir neapšaubāmi lielāks, un bieži vien pietiek ar vienu applaušanas reizi, lai atkārtoti nevēldotos generatīvie dzinumi un nezāļu ziedkopas. Tomēr laba zemeņa biežība, šādi rīkojoties, netiek sasniegta, un ja vēl seko sausuma periods, tad ganības paliek bez zāles. Turpretī, ja ganību zemenim tiek nodrošināts pietiekams barības vielu daudzums, to intensīvi nogana un pirmo reizi nenoste zāli applauj zemu (6 — 8 cm) augu stiebrošanas fāzē — plaukšanas sākumā, tad tas ataug jau 16 — 20 dienas, veidojas biežāks, līdz ar to arī sausumizturīgāks. Šādi rīkojas Ogres rajona Leņina kolhozā.

Piemēram, šogad ganību applaušanu šeit uzsāka jau maija vidū. Atsevišķos nogabalos ganības ir applautas pat 3 reizes. Tikpat reizes dots arī slāpekļa virsmēslājums, izsejot katrā panēmienā līdz 1,5 c/ha amonija salpētra. Rezultāts — acīmredzams.

Tuvojas laiks, kad jāuzsāk darbs pie zemeņa atjaunošanas mazproduktīvās ganībās. Gribas ieteikt speciālistiem nopietni pavērtēt vecā zemeņa sastāvu. Ja tajā ir daudz nezāļu, kuras neiznīkst tikai vēlēnas apvēršanas rezultātā (pieneses, skābenes, ciņu zāle, arī kamolizāle, ja tā izplatījusies kā nezāle u. c.), tad vismaz 1 gadu labāk audzēt viengadīgās zālmasas (vai citas) kultūras. Šajā laikā labāk var veikt arī augsnes mikroreljefa izlīdzināšanu, kā arī pamatlaiabošanu ar organisko un kalķu mēslojumu. Tikai pēc platību rūpīgas saņemšanas jāsej daudzgadīgo zāļu maisījumi augstvērtīga ilggadīga ganību zemeņa izveidošanai, kurš ļoti var atsaukties uz ieguldīto darbu kultivēto ganību mēslošanā un kopšanā.

A. RUNCE,

kultivēto ganību vērtēšanas zonālās komisijas priekšsēdētāja, lauksaimniecības zinātnu doktors

TURPMĀK MŪSU LAIKRAKSTĀ

● Demokrātiju nepieciešams aizsargāt. Biļetena «Argumenti un fakti» intervija ar PSRS tautas deputātu, akadēmiku Alekseju Jemeļjanovu.

● Profesora, filozofijas zinātnu doktora Pētera Zeiles raksts «Latvijas pirmā atmoda» nobeigums.

● Miers smaržo pēc zemeņu lauka. Dzejnieks Andris Vēlans par pirmo Starptautisko miera aizstāvēšanas gājieni.

Vai jūs zināt?..

... ka mūsu komjaunatnes rajona komitejas paspārnē darbojas Eksperimentālais Jaunatnes centrs? Ak, zināt gan... Bet es izrādījos nezināša, taču zīnkārīga. Turklāt skan tik vareni — Eksperimentālais Jaunatnes centrs, ka kādu dienu nenocietos un, lai noskaidrotu, ko isti tas nozīmē, ar ko cer nodarboties un ko varbūt jau ir izdarījis, devos pa taisno pie Eksperimentālā Jaunatnes centra direktora IGORA DERJAGINA.

— Labdien, Igor! Vai tagad sēdēšana ir «uz diviem krēsliem» — komjaunatnes rajona komitejas otrā sekretāra un Jaunatnes centra direktora amatā? Un kurš krēslis ir istāks?

— Nu, ja, tā sanāk, ka pagaidām esmu divos amatos. Taču es neesmu vis direktors, bet — direktora vietas izpildītājs. Bet tas nu ir skaidrs, ka direktoram jābūt «atbrīvotajam», jo ir ļoti daudz organizatoriskā darba. Sekretārs būšu tik ilgi, kamēr mani «atbrīvos» atradis aizstājēju.

— Man Jaunatnes centrs asociējas ar jau slaveno «Forumu», ar Ogres, Cēsu Jaunatnes centriem. Cik sen jums tās ir Preiļos, kur atrodat un kā to sauc?

— LĻKJS Centrālkomitejā esam apstiprināti aprīlī, te uz vietas kaut ko darīt iesākām maijā.

— Kur atrodamies? Hm, tas jau likumsakarīgi, ka visi uzreiz uzdod jautājumu, kur ir mūsu «kantoris». Tāda nav. Ir tikai viens kabinets, viens rakstāmgalds un viens telefons (tā numurs — 21272), tepat komjaunatnes rajona komitejā. Domāju, ka vismaz pagaidām jums nekas vairāk nav vajadzīgs. Izņemot,

— Nosaukums, emblēma, tas man skaidrs, bet kādēļ firmas zīme? Ar ko jūs varat un gribat nodarboties?

— Vispār Jaunatnes centri — tie ir jaunas savdabīgas organizācijas, kas veidojas pie komjaunatnes komitejām, lai risinātu saimnieciskus jautājumus, nodarbotos ar jauniešu lietām un — pelnītu naudu. Organizējot dažādus pasākumus, koncertus, lekcijas, video, diskotēkas utt. Nodarboties Jaunatnes centri var gandrīz ar visu ko — sportu, mūziku, kultūru, tirdzniecību, starpniecības un maksas pakalpojumiem iedzīvotājiem. Tādiem nolūkiem tad arī noder firma zīme.

Jaunatnes centru Latvijā ir jau ļoti daudz. Sevišķi, Rīgā. Tas pats «Forums» ir jau miljonārs, organizē grandiozus pasākumus. Bet sākums visam bija tāds, ka visā republikā pēkšņi sajau nepieciešamību pēc šādām organizācijām. Nevar taču komjaunatne nodarboties ar itin visu un iztikt tikai no biedra naudām. Tā nu Jaunatnes centru būtība — pelnīt naudu un, protams, palīdzēt jauniešiem risināt jaunatnes problēmas. Arī, starp citu, brīvā laika problēmu.

— Vai, savu darbību sākot, saņemat kādu republikas vai rajona mēroga finansālu pabalstu?

— Nē, ne no viena pabalstu saņēmumi neesam. Sākām no nulles. Praktiski mūsu Jaunatnes centram vēl nekas nepieder. Viss būs jānopelna. Pagaidām izmantojam komjaunatnes komitejas aparāturu. Piecas reizes esam demonstrējuši videofilmas, irējot telpas sadzīves pakalpojumu kombinātā. Jāteic, diezgan sekmīgi, taču kinodirekcija

par mums, protams, nav sajūsma. Konkurence. Taču filmas rādīsim. Iesākumā kaut vai, lai nopelnītu savu — centra aparāturu. Starp citu, Rīgā gandrīz visās kinozālēs darbojas Jaunatnes centri.

— Ja godīgi, finansiālais jautājums jums šobrīd vissvarīgākais. Nedrīkstam izputēt, jo tad jau šo darbu nebija vērts nemaz sākt.

— Videofilmas — tas tāds finansiāls atspēriens jums un jauna videoinformācija — jums. Ko vēl piedāvāsit?

— Vēl — «U—Su». Livānos ir mūsu centra filiāle — sporta klubs, kur Abaja Seksenbajeva vadībā var apgūt šo interesanto austrumu cīņas veidu.

— Starp citu, tas nav nekā krimināls vai aizliegts. «U—Su» var apgūt sporta un atveseļošanās centrā ar oficiālu statusu. Kopš februāra pušī un meitenes to apgūt divās vecuma grupās.

UZMANĪBU!

No 1. septembra tiks veidotas vēl papildus grupas. Pieteikties var ceturdienās no plkst. 19.00 Līvānu eksperimentālās bioloģiskās rūpnīcas sporta zālē.

Sākot ar 14 gadu vecumu (augšējā vecuma robeža nav noteikta), ikviens šai klubā var pilnībā apgūt sava ķermeņa un psiholoģiskā stāvokļa pārvaldīšanas māku.

— Vēl man ir šis tas piebilstams pie jaunizveidotās kafējnicas «Līpas». Cerams, ka, jau augusta pirmajā pusē pēc plkst. 20.00, pēc kafējnicas slēgšanas norādītājā laikā, tur darbosies Jaunatnes centrs. Proti, «Līpas» pārvērtīsies par jauniešu kafējnicu — ar 24 vietām, video, muzikāli informatīviem vakariem utt. Sen jau tāda kafējnicita bija vajadzīga Preiļos. Tagad par to būs jāpadomā arī Līvānos.

— Vēl — šobrīd rajona iedzīvotājiem un organizācijām varam piedāvāt:

UZMANĪBU!

dažādu notikumu, pasākumu utt. īstenošanu videolentā.

Drīzumā sāksim nodarboties ar skaņu ierakstiem. Tapat — manā kabinetā bus katalogi, un ikviens varēs atnākt un pasūtīt sev nepieciešamos ierakstus.

— Vel — sadarbībā ar Daugavpils Jaunatnes centru — autoipašniekiem varam piedāvāt:

UZMANĪBU!

atbilstoši mūsdienu dizaina prasībām noformēt automašīnas VAZ-2108 un VAZ-2109.

— Kā redzams, mēs neko neceļam, neko neražojam. Tikai intensīvāk izmantojam visu to, kas jau ir. — telpas, aparāturu. Kaut gan, starp mums runājot, nākotnē mēs varētu uzsākt arī kādu nelielu ražošanu.

— Piemēram...

— Piemēram, dažos rajonos tā ir jauniešu tērpu modeļošana un šū-

Galvenais, ir nevis izdomāt darbu un likt Jaunatnes centram tos darīt, bet pašiem nakt ar savam

idejam un tas izietot. Un idejas, taču var būt visdažādākas.

— Ja izdosies atrast jauniešu iniciatīvu, tas bus vislielākais gandarījums.

— Paldies par informāciju un arī — par uzņēmību.

Tātad — Jaunatnes centra centrs meklējams komjaunatnes rajona komitejas 12. kabinetā. Starp citu, nodarbināti (no darba brīvajā laikā) tur tiek — pats direktora vietas izpildītājs un gramatvedis (lai naudas lietās būtu kārtība). Neviens no viņiem nesņem algu un nezina arī, kad to saņems.

— Darbu apvienošanas kārtībā darbosies arī jaunieši, kas rādīs video, oficantes, kas apkalpos kafējnicā, arī visi citi, kas varēs un gribēs palīdzēt.

— Jaunatnes centrs Preiļos nu ir. Bet, vai tas tā arī paliks tikai eksperimentāls, vai arī kļūs mums ikdienā nepieciešams, tas nu šobrīd ir atkarīgs ne tik daudz no pāris cilvēkiem, kas ar šo lietu nodarbojas, bet gan no visu rajona jauno cilvēku nostājas. Un tās, kā zināms, ir divējādas — novērotāju un aktīvu līdzdarītāju. Kuru izvēlēsieties?

Intervēja S. JOKSTE

Latgales pirmā atmoda

(2. turpinājums. Sākums laikraksta 92. numurā.)

Šis patriotiskās kultūras pavasara noskaņas caurviļi arī Andriņa Jūrdža dzejoļus «Zīdu meitas», «Bite moza, bite mundra», Jura Paberza «Dzintene», «Pavasars», «Dzisma svešumā» un citi; I. Leidumnieka (Skrindas) «Jūra un dzeive», «Skumja dzīsmes», vairākus Seimaņa Putāna, Stanislava Cunska un citu dzejnieku darbus.

«Kūkle» ievada jaunu posmu latgaļu literatūrā. Jau iepriekšējā gadā iznāca J. Paberza dzejoļu krājums «Pavasara skaņas». Nākamajos gados regulāri nāk klajā literāri darbi — dzejoļi, proza, lugas, populārzinātniski darbi (I. Asana, J. Sprūga, J. Silkāna, Ed. Kozlovskā, S. Putāna, Klaidiņa u. c. grāmatas).

Pirmais latgaliešu kultūras atmodas laiks — tas ir grāmatniecības uzplaukuma laiks. Ja 1904. — 1907. gados tiek izdotas galvenokārt lūgšanu, garīgo dziesmu, reliģiska satura grāmatas, tad nākamajos gados aizvien vairāk pieaug laicīgu darbu — mācību grāmatas, latviešu un latgaliešu gramatikas, folkloras krājumi, literāri darbi, grāmatas par vēsturi, tautsaimniecību, lauksaimniecību, medicīnu. 14 gados pēc drukas aizlieguma atcelšanas latgaliski izdoti ap 160 dažādi izdevumi. No tiem — 56 reliģiska, 104 laicīga satura. Liela loma to klajā laišanā ir jaun dibinātajai izdevniecībai «Darbs un zinība» Rezeknē.

Svarīga loma tautiskā un kulturālā gara uzturēšanā un celšanā, visā latgaļu atmodas gaitā bija «Pēterpils latviešu muzikālajai biedrībai», kas nodibināta 1902. gadā (tātad vēl drukas aizlieguma laikā). Toreiz ar citu kultūras darbu kā vienīgi ar etnogrāfijas materiālu vākšanu nedrīkstēja nodarboties. Tāpēc biedrībai bija jābūt muzikāli folkloristikai. Par cik vārdu «latgalieši» toreiz oficiāli nedrīkstēja lietot, bija jāizteik ar vispārpazīstamo vārdu «latvie-

PETERIS ZEILE
profesors, filozofijas zinātņu doktors

ši», «latviešu». Par biedrības īsto, daudz plašāko lomu A. Skrinda avīzē «Gaisma» (1906., 9) rakstīja: «Biedrības nozīme tur, ka tā vieno visā pilsētā (Pēterpilī — P. Z.) izkliedētos latviešus — latgalus, stiprina viņos tautisko garu un nelauj viņiem aizmirst dzimtas valodas un ticības aizmiršanu». So savu uzdevumu biedrība veica ne tikai attiecībā pret Pēterpili dzīvojošajiem, bet arī — attiecībā pret dzimto Latgali, kur rīkoja priekšlasījumus, teātra izrādes, izdeva un izplatīja mūzikas literatūru un folkloras krājumus.

Apzinoties, ka izglītība ir apgaismes un kultūras pamatnosacījums, Latgales kultūras darbinieki grūtos apstākļos rūpējās par izglītības iespēju paplašināšanu latgaliešiem. K. Skrinda 1907. gadā Pēterpilī nodibināja pirmos latgaļu skolotāju kursu un veic citus pasākumus izglītības veicināšanai Latgalē. 1909. gadā Francis Trasuns izdod plašu lasāmo grāmatu — hrestomatiju «Skolas dorzs» tautskolām un mājācībai. Nikodēms Rancāns organizē dažas privātās skolas, kur bērni zināšanas varēja apgūt savā dzimtajā valodā. 1907. gadā ar N. Rancāna tiešu iniciatīvu tika iedibināta Rezeknes tirdzniecības skola, kas nebija pakļauta izglītības, bet tirdzniecības un rūpniecības ministrijai un te izņēmuma kārtā tika atļauta vietējās valodas lietošana. Erudītā direktora Fr. Obšteina vadībā tika veikts liels kultūras darbs — vākta latgaliešu folkloras, tipogrāfiski izdots audzēkņu literāro darbu krājums «Jaunības domas». Būtībā tā bija pirmā latgaliskā vidusskola. Tajā pašā laikā — 1907. gadā N. Rancāns pie Rezeknes baznīcas nodibina draudzes skolu un 1910. gadā — Greiškanu zemkopības skolu. Abās pedēdās drīkstēja mācīt latviešu valodu kā priekšmetu. Vispār, N. Rancāns visos pasākumos centās ieviest latgaliešu valodu kā darba un savstarpējās sazināšanās valodu.

Tautas atmoda bija cieši saistīta ar Latgale ilgstošās un pastiprinātās rusifikācijas politikas asu kritiku un cīņu par latgaliešu valodas tiesībām skolā, iestādēs un citur. Fr. Kempis savā avīzē «Gaisma» publicēja rakstu pēc raksta, prasot latgaļu valodas brīvību lietošanu skolās. «Mūsu valoda no skolām izdzīta (...) Zemnieka bērnam iekal galvā krieviskos pātarus un atklāti apsmej viņu ticību. «Trīs ziemas» viņu moka ar krievu valodas mācīšanu un stāsta, ka visa zeme drīz piederēs vienam vienīgam krievu caram un ka visas ticības un tautas, salīdzinājumā ar krieviem, nav ne senālu maisa vērtas. Latgaļu sirdi un prātu, ticību un tautību skolās apspiež kā moku siekstā iekalto cilvēku. Latgalietis tiek lamāts, vajāts, trenkāts, latgalis ir citiem kāju pamešs. Un visas tās krievu valodas zināšanas sniedz tikai tik tālu, par cik var brangi nolamāties un no sevis izgrūst tādus lāstus, kādu navā nevienā pasaules valodā.» («Gaisma», 1906., 22).

Kā jau atzīmējām, jezuiti — baznīkungi un mūki savā laikā veica sveltiņu darbu latgaliešu rakstu valodas iedibināšanā un saglabāšanā. Taču viņu lietotā ortogrāfija bija izteikti poliska ar j, l (i vietā), čupu burtiem sz, cz utt. So visai mehāniski pārņemto valodisko struktūru labi raksturo toreiz izdoto grāmatu garie nosaukumi, piemēram: «Padumoszonas un Lygsonas ap citieyszonu Kunga Jezu Christa lvidz rokstim czetru swatu ewangelistu izdutas pazwaleyszonai wersniku Polocka pi gromotu spiszonas Baznickonu Jezuitu Goda 1796». Turpretī 20. gadsimta sākumā latgaliešu preses un grāmatu valoda iau visumā atbrīvojusies no poliskajām konstrukcijām, ortogrāfiskās samākslotības, pietuvinājusies dzīvajai tautas valodai. 1907. gadā lika nolemtis latgaliešu dialektu atzīt par literatūras valodu.

(NoBeigums šēkos.)

UKRAINAS PSR.
Dvēseles rētas paliek uz visu mūžu. To aplicina arī Dnepropetrovskas iedzīvotājas Annas Tvardovskas liktenis, kuras vīrs Antons, bijušais Ukrainas PSR Finanšu Tautas komisariāta kadru daļas priekšnieks. 1937. gada 4. septembrī tika arestēts. Un tikai pēc divdesmit gadiem, 1957. gadā, viņa uzzināja, ka viņa nav starp dzīvajiem, — pienāca ziņa par viņa pēcnāves reabilitāciju... Antona Tvardovska liktenis ģimenei kļuva skaidrs tikai pēc publikācijas «Bikovnas arhipelāgs» laikrakstā «Literaturnaja gazeta». Tajā bija rakstīts par valdības komisijas darbu, kura izvērtēja Ukrainā, lai noteiktu apstākļus, kas saistīti ar padomju pilsonu apbedīšanu Dnepropetrovskas mežsaimniecības 19 kvartālā Bikovnas apkaimē Darnicas mežaparkā. Izmeklēšanas un mirstīgo atlieku pārāpbedīšanas gaitā atrada noauto personības lietas, uz kurām bija saqlabājusies īpašnieku vārdi un uzvārdi.

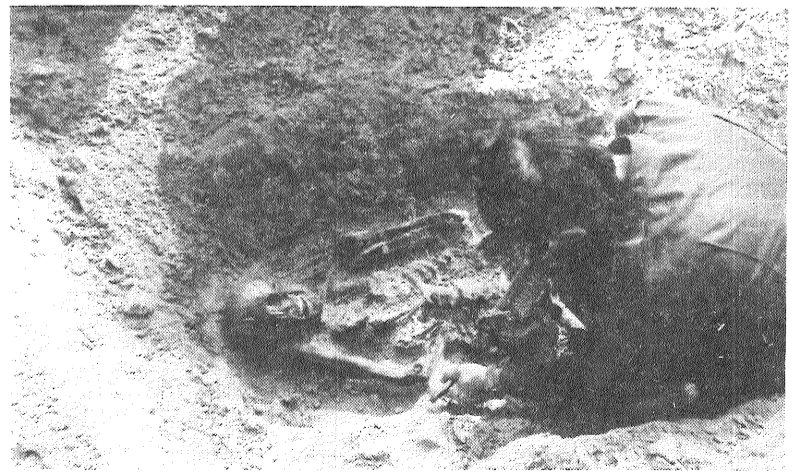
Pateicoties šiem uzrakstiem, kā arī, izpētrot arhīvu materiālus par nosodītajiem 1936. — 1941. gados, tika noteikti dažu cilvēku uzvārdi, kurl Kijevā bija notiesāti uz nāvi.

Starp viņiem — arī Ukrainas PSR

Finanšu Tautas komisariāta kadru daļas priekšnieks Antons Tvardovskis — Rebrisks, kura vārdu noteica izmeklēšana.

ATTELOS: tas nav aizmirstams; ekshumācijas laikā.

TASS fotohronika

Kur paliek valūta?

Tas jūs var interesēt

Arējo ekonomisko sakaru attīstība starp PSRS un ārvalstīm dod iespēju izmantot starptautisko darba dalīšanu, lai nostiprinātu ekonomiku. Taču mūsu valsts vienkāršajiem cilvēkiem tas kaut kādus īpašus labumus nerada. Kāpēc? Varbūt mes ar

ārvalstīm nepareizi tirgojamies? Par to nedēļas biļetena «Argumenti un fakti» korespondents sarunājas ar PSRS Zinātņu akadēmijas ASV un Kanādas institūta vadošo zinātnisko līdzstrādnieku V. Spandarjanu.

— Pēdējā laikā padomju ārējās tirdzniecības organizācijas aizbildinās, ka nepieciešamā valūtas, lai ārvalstīs iepirktu mūsu tirgū tik deficītās tautas patēriņa preces. Bet tajā pašā laikā PSRS ir viena no lielākajām eksportētājvalstīm pasaulē.

— Jebkuras valsts sabalansētas ārējās tirdzniecības pamats ir labi nostādīts eksports. Taču tā apjoms un struktūra PSRS neatbilst pasaules līmeņa ekonomiskajam un zinātniski tehniskajam prasībām. 1984. gada mūsu valsts eksports bija visaugstākais — 74,7 miljardi rubļu. Turpmākajos gados tas pakāpeniski samazinājās un 1988. gada nokrita līdz 67,1 miljardam rubļu. Eksporta apjoma ziņā PSRS ieņem septīto vietu pasaulē. Mums priekšā ir VFR, ASV, Japāna, Francija, Lielbritānija un Itālija. Turklāt salīdzināmā ar Japānu mūsu eksports ir 2,3 reizes, bet salīdzināmā ar ASV — 2,5 reizes mazāks. Apmēram divas trešdaļas no mūsu eksporta iet uz sociālistiskajām valstīm, apmēram 20 procenti — uz attīstītajām kapitālistiskajām valstīm un 14 — 15 procenti — uz jaunattīstības zemēm. — Ko PSRS pārdod par tā dēvēto cieto valūtu?

preces un minerālresursus — 4 procentus. Tautas patēriņa preču mūsu eksporta ir maz — no 2 līdz 2,6 procentiem.

1987. gada (dati par 1988. gadu) vēl nav publicēti PSRS eksporta 195,8 miljonus tonnu naftas un naftas produktu, 84,8 miljardus kubikmetru gāzes, 35,5 miljonus tonnu akmeņogļu, 45,5 miljonus tonnu dzelzsrūdas, 5,9 miljonus tonnu čuguna. Mašīnbūves produkciju 1987. gada mēs eksportējām par 10,6 miljardiem rubļu, tai skaitā aviācijas tehniku (65 lidmašīnas un 147 helikopterus) — par 965 miljoniem rubļu, kā arī 41,5 tūkstošus traktoru, 40,6 tūkstošus kravas automobiļus un 339 tūkstošus vieglo automobiļus. No rūpniecībā saražotajam tautas patēriņa precei var minēt kokvilnas audumus (312 miljoni metri), pulksteņus (18,6 miljoni gabali), fotoaparātus (905 tūkstoši), televizorus (1,1 miljoni) un radioaparātus (1 miljons). — Nav noslēpums, ka Padomju Savienība lielus ienākumus valūtā iegūst, pārdodot ārzemēs ieročus un bruņojumu...

došanu ārvalstīs, ko publicējis žurnāls «Sovetskoje vojennoje obozrenije», var teikt, ka tie atspoguļo stavokli 1980. gadā. Tad šis skaitlis bija 9,8 miljardi dolāru. Jaunāka informācija šinī jautājumā, acimredzot, vēl joprojām tiek uzskaitīta par slepenu.

— Iznāk, ka PSRS, ja vērtējam rūpniecības preču īpatsvaru (35 procenti) kopējā eksportā, atrodas jaunattīstības valstu līmenī... — Patiešām, attīstīto kapitālistisko valstu, kā arī vairāku SEPP valstu eksportā lielākais īpatsvars ir rūpniecības izstrādājumiem. Japānai, piemēram, šis rādītājs ir 97 procenti, ASV — 65 procenti. Tomēr arī turpmāk mēs būsime spiesti eksportēt enerģētiskos resursus un izejvielas. Taču mums jācenšas panākt, lai palielinātu pārstrādātu izejvielu eksportu. Piemēram, pārstrādājot koksnī, mēs varam papildus iegūt valūtas veidā 2—2,5 miljardus rubļu, saglabājot kokmateriālu eksportu pašreizējā līmenī. — Bet kā mums veicas ar «ideju eksportu»? Par gudrām domām Rietumos maksā daudz reižu vairāk nekā par viskvālitatīvāko produkciju.

— Liela valūtas iegūšanas rezerve ir patentu un licenču eksports, tehniskās un zinātniskās ekspertīzes, kā arī ārzemju tūrisma attīstība, kravu tranzīta caur mūsu valsts teritoriju un pat «kosmiskie» pakalpojumi. Taču PSRS šis tā dēvētais sleptais eksports ir mazāks par vienu procentu... — Kā izskaidrot faktu, ka mēs

arzemēs iepērkam arī preces, kuras pašā ražošanā ievērojamā daudzuma? — Piemēram, PSRS par visiem vairāk izkausa terauda, bet tajā pat laikā melnās metalurģijas produkciju sistemātiski iepērk ārzemēs. Tikai 1985. — 1987. gadā vien mēs šo produkciju importējām par 12 miljardiem rubļu. Lai gan, izlietojot tikai daļu no šīs summas, iespējams organizēt tās ražošanu vajadzīgajā sortimentā savos uzņēmumos.

Arējo ekonomisko sakaru attīstība starp PSRS un ārvalstīm dod iespēju izmantot starptautisko darba dalīšanu, lai nostiprinātu ekonomiku. Taču mūsu valsts vienkāršajiem cilvēkiem tas kaut kādus īpašus labumus nerada. Kāpēc? Varbūt mes ar

ārvalstīm nepareizi tirgojamies? Par to nedēļas biļetena «Argumenti un fakti» korespondents sarunājas ar PSRS Zinātņu akadēmijas ASV un Kanādas institūta vadošo zinātnisko līdzstrādnieku V. Spandarjanu.

došanu ārvalstīs, ko publicējis žurnāls «Sovetskoje vojennoje obozrenije», var teikt, ka tie atspoguļo stavokli 1980. gadā. Tad šis skaitlis bija 9,8 miljardi dolāru. Jaunāka informācija šinī jautājumā, acimredzot, vēl joprojām tiek uzskaitīta par slepenu.

— Iznāk, ka PSRS, ja vērtējam rūpniecības preču īpatsvaru (35 procenti) kopējā eksportā, atrodas jaunattīstības valstu līmenī... — Patiešām, attīstīto kapitālistisko valstu, kā arī vairāku SEPP valstu eksportā lielākais īpatsvars ir rūpniecības izstrādājumiem. Japānai, piemēram, šis rādītājs ir 97 procenti, ASV — 65 procenti. Tomēr arī turpmāk mēs būsime spiesti eksportēt enerģētiskos resursus un izejvielas. Taču mums jācenšas panākt, lai palielinātu pārstrādātu izejvielu eksportu. Piemēram, pārstrādājot koksnī, mēs varam papildus iegūt valūtas veidā 2—2,5 miljardus rubļu, saglabājot kokmateriālu eksportu pašreizējā līmenī. — Bet kā mums veicas ar «ideju eksportu»? Par gudrām domām Rietumos maksā daudz reižu vairāk nekā par viskvālitatīvāko produkciju.

— Liela valūtas iegūšanas rezerve ir patentu un licenču eksports, tehniskās un zinātniskās ekspertīzes, kā arī ārzemju tūrisma attīstība, kravu tranzīta caur mūsu valsts teritoriju un pat «kosmiskie» pakalpojumi. Taču PSRS šis tā dēvētais sleptais eksports ir mazāks par vienu procentu... — Kā izskaidrot faktu, ka mēs

— Pēdējā laikā padomju ārējās tirdzniecības organizācijas aizbildinās, ka nepieciešamā valūtas, lai ārvalstīs iepirktu mūsu tirgū tik deficītās tautas patēriņa preces. Bet tajā pašā laikā PSRS ir viena no lielākajām eksportētājvalstīm pasaulē.

1987. gada (dati par 1988. gadu) vēl nav publicēti PSRS eksporta 195,8 miljonus tonnu naftas un naftas produktu, 84,8 miljardus kubikmetru gāzes, 35,5 miljonus tonnu akmeņogļu, 45,5 miljonus tonnu dzelzsrūdas, 5,9 miljonus tonnu čuguna. Mašīnbūves produkciju 1987. gada mēs eksportējām par 10,6 miljardiem rubļu, tai skaitā aviācijas tehniku (65 lidmašīnas un 147 helikopterus) — par 965 miljoniem rubļu, kā arī 41,5 tūkstošus traktoru, 40,6 tūkstošus kravas automobiļus un 339 tūkstošus vieglo automobiļus. No rūpniecībā saražotajam tautas patēriņa precei var minēt kokvilnas audumus (312 miljoni metri), pulksteņus (18,6 miljoni gabali), fotoaparātus (905 tūkstoši), televizorus (1,1 miljoni) un radioaparātus (1 miljons). — Nav noslēpums, ka Padomju Savienība lielus ienākumus valūtā iegūst, pārdodot ārzemēs ieročus un bruņojumu...

— Liela valūtas iegūšanas rezerve ir patentu un licenču eksports, tehniskās un zinātniskās ekspertīzes, kā arī ārzemju tūrisma attīstība, kravu tranzīta caur mūsu valsts teritoriju un pat «kosmiskie» pakalpojumi. Taču PSRS šis tā dēvētais sleptais eksports ir mazāks par vienu procentu... — Kā izskaidrot faktu, ka mēs

arzemēs iepērkam arī preces, kuras pašā ražošanā ievērojamā daudzuma? — Piemēram, PSRS par visiem vairāk izkausa terauda, bet tajā pat laikā melnās metalurģijas produkciju sistemātiski iepērk ārzemēs. Tikai 1985. — 1987. gadā vien mēs šo produkciju importējām par 12 miljardiem rubļu. Lai gan, izlietojot tikai daļu no šīs summas, iespējams organizēt tās ražošanu vajadzīgajā sortimentā savos uzņēmumos.

— Piemēram, PSRS par visiem vairāk izkausa terauda, bet tajā pat laikā melnās metalurģijas produkciju sistemātiski iepērk ārzemēs. Tikai 1985. — 1987. gadā vien mēs šo produkciju importējām par 12 miljardiem rubļu. Lai gan, izlietojot tikai daļu no šīs summas, iespējams organizēt tās ražošanu vajadzīgajā sortimentā savos uzņēmumos.

Igaunija: cilvēks darba tirgū

Strādnieku pieņemšana Igaunijā pirmajā PSRS un Somijas kopīgajā uzņēmumā — šūšanas izstrādājumu ražošanas firmā «Esfina» — kļuva par republikā izveidotā iedzīvotāju nodarbinātības centra darbības pirmo pārbaudi.

Acimredzot par centra darbu nav jāuztraucas, jo Igaunijā ir apmēram 13 tūkstoši vakantu vietu, un šis skaits gada no gada palielinās. Problēmu rada kas cits: inženieru ir papildināt, bet kvalificētu strādnieku trūkst.

sociologi, juristi un citi speciālisti. Viņi ne tikai palīdz interesentiem sameklēt piemērotu darbu, bet arī pēta demogrāfiskās struktūras reģionos un nozarēs, migrācijas procesus un problēmas, kas saistītas ar cilvēka adaptāciju jaunā darba vietā.

žošanas formai. Centra zinātnieki secinājuši, ka 2000. gadā 10 procenti lauksaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju — apmēram 10 tūkstoši cilvēku — strādās viensētās un ražos līdz vienai ceturdaļai visas produkcijas. Nodarbinātības centrs izveidojis datu banku un sastādījis reģionu apdzīvotības shēmu. Tagad katrs, kas vēlas kļūt par fermeri, tur var saņemt nepieciešamo informāciju.

kopīgi uzņēmumi un tiek noslēgtas daudz kompensācijas darījumu) rada nepieciešamību pētīt starptautiskās darba dalīšanas jautājumus. Tā ir jauna joma mūsu zinātniekiem. Taču jau tagad ir skaidrs, ka jābūt gatavot kvalificētus strādniekus ar svešvalodu zināšanu darbam kopīgajos uzņēmumos. Jaunizveidotā gardmašīnu kolēdža, kur mācības vecākajos kursos notiek svešvalodās, liecina, ka šādās iespējas republikā ir.

Situāciju pasliktina arī daudzu

Sūras dienas atceroties
Kādas dzīves stāsts

Ko šeit vel varetu piebilst? Vienīgi to, lai arī kā šie plankumi nebūtu aizpildīti, cilvēki, kuri nogājuši moku pilno ceļu Sibīrijā, nekad to neaizmirsīs. Nekad netiks aizmirsti nelikumīgi represētie Stalina personības kulta laikā — gan tie, kas palika dzīvi, gan tie, kas uz mužu atdusas tālumā no dzimtas Latvijas. Arī sešgadīgajai Zaigai, viņas mātai Ritai, brālim Jānim represiju vilnis negāja secen.

Kad moku ceļš bija galā, Almas Martinsones ģimeni nometināja Tomskas apgabala Parabelas rajona Sčukinas sādžā. Tur bija daudz latviešu ģimeņu, arī bērnu.

Uzņēmumu arvien aktīvākā sadarbība ar ārzemju firmām (Igaunijā jau izveidotā vairāk nekā 40

Tagad Zaigai Brūverei ir divi braši dēli un meita, septiņi mazbērni. Abi puīši strādā padomju saimniecībā «Rudzati» par šoferiem, meita — pavare saimniecības bērnudārzā.

Mēs atkal esam nostājušies uz ceļa, ko apstaro Oktobris, un ir rūgti atcerēties tos laikus, kad mūs lietuvens vadāja pa nelikumības un patvaļības, korupcijas un kukuļošanas, acu aizmātes un pievaru, acimredzot, protekcioņa un radniecības purvu. Jāsaka godīgi: pašreiz sabiedrība noliekošos procesus var salīdzināt ar svaigu vesmu, kas ielaužas diezgan smaicīgajā gaisotnē un atbrīvo mūs no birokrātijas un administrēšanas. Visi mēs gribam, lai šis process ietu dziļumā un plašumā. Arī vestures baltie plankumi ar katru dienu arvien aktīvāk un atrāk, godīgāk un patiesāk tiek aizpildīti.

Smagajā trimdas ceļa devas vecmāte, ārste Alma Martinsonē un viņas bērni. Tajā drausmī naktī viņus liktenis sveda kopā ar daudziem bērniem, pusaudžiem, jauniešiem, kā arī ar vecāka gadagājuma laudīm. Visi lielā steigā un ar varu tika sagrusti lopi vagonos. Pēc neilga laika ešelons rāva nriam no Latvijas tās iedzīvotājus, kuri šai nakti tika pakļauti represijām.

Uzņēmumu arvien aktīvākā sadarbība ar ārzemju firmām (Igaunijā jau izveidotā vairāk nekā 40

Reevakuācija skāra arī Zaigu un viņas brāli Jāni. Visi reevakuējamie bērni tika koncentrēti vienuviet

Ar prieku Zaiga Brūvere raugās savos bērnos un mazbērnus. Sodien viņiem ir laimīga dzīve un, nedod dievs, viņiem piederēt to, ko piederēja viņa — 1941. gada nelikumīgi represētā. Sis sūras dienas ir mūžam palikušas Zaigas Brūveres atmiņā.

A. KĀRSĒNIKS
Rudzatis

Sirdsdaugava Preiļu rajonā

Sirdsdaugavas cikla trešo pārgājiena organizēja Preiļu rajona turistu klubs 8. — 9. jūlijā. No Rīgas, Ogres, Stučkas, Jēkabpils, Tukuma un Cēsu rajoniem atbraukušos pārgājiena dalībniekus Nīcgales dzelzceļa stacijā sagaidīja Preiļu rajona turistu kluba pārstāve Aina Kravale.

Pirms pārgājiena preiļieši pārgājiena dalībniekiem noorganizēja ekskursiju uz Latvijas lielāko laukakmeni, kas atrodas Daugavpils rajonā starp Kalupes un Nīcgales ciemiem. Šis Nīcgales dižakmens vai Baltais akmens ir pagājuši atrodams. Tas atrodas dziļi mežā un celā uz tā atrāšanās vietu nav arī nekādas norādes. Pēc apmēram 5 kilometrus gara brauciena pa mežu, kas atrodas uz Nīcgales — Vārkaavas ceļa, sasniedzam granītu kvartāla stīgu. No tās uz visām pusēm ir purvainis mežs. Pēc 2 kilometriem stīgas galā jau iztālēm redzams šis Baltais akmens, kas atgādina maizes klaipu.

Nīcgales dižakmens uz šejieni atceļojis pirms apmēram 20 000 gadiem. Tas radies kā granīta sastāvdaļa Skandināvijā pirms vairāk kā miljarda gadiem. Ledāji ir to izpļēsuši no klints. Sava celojuma gaitās šis tūkstošiem tonnu smagais granīta gabals valstīts starp ledājiem, drāzts un slīpēts gar klintīm, citiem akmeņiem un

smillīm zem grandioziem ledus kalniem, līdz tas ieguvis savu tagadējo formu un vietu. Tas šodien ir izcils ledus laikmeta piemineklis.

Par šo dižakmens izcelšanos radusies šāda teika. Velni iedomājās aizdambēt Daugavu. Tie sameklēja ļoti lielu akmeni un to nesuši uz Daugavu. Akmeni nesuši 12 velni. Viņi nesuši šo akmeni naktī, bet, kad uz rīta pusi iedziedājis gaiļis, velni akmeni nometuši zemē. Tas nokritis purvā uz Nīcgales un Kalupes mežu robežas, kur akmens atrodas vēl šo baltu dienu.

Ir vairākas pretrunīgas ziņas par šo Nīcgales dižakmeni. Tā 1924. gadā Zelmārs Lancmanis atzīmēja, ka senči šo vietu izmeklējuši kulta vietai. Tomēr šis baltakmens arheoloģisko pieminekļu sarakstos nav iekļauts, jo vēsturnieki nav atraduši pietiekami ticamus pierādījumus, kas liecinātu par to, ka šis dižakmens būtu kulta akmens.

Šodien šis Nīcgales dižakmens ar Latvijas PSR Ministru Padomes 1987. gada 10. aprīļa lēmumu ir ņemts valsts aizsardzībā kā geomorfoloģisks objekts. Šis dižakmens ir 2,8 metrus augsts, 10,4 metrus garš un 10 metrus plats. Tā apkārtmērs 39 metri un tā virszemes apjoms sastāda 350 kubikmetrus. Kad mēs piegājām pie šī Latvijas lielākā akmens, kļuva redzami 4 iecirsti pakāpieni. Pa tiem uzkā-

pām uz akmens plakanās virsmas. Leģenda stāsta, ka akmenim kādreiz bijuši 12 pakāpieni, bet laika gaitā akmens stipri iegrimis zemē. Slāpās vasarās un rudenos ap akmeni esot neizbriņama dubļu jūra. Patlaban dižakmens apkārtnes labiekārtošanu veic Daugavpils Pedagoģiskā institūta studenti Bruno Jansona vadībā. Šo akmeni 1975. gadā apmeklējuši arī arheologi.

Par šo Nīcgales dižakmeni vēl ir nostāsts, ka ap 1812. gadu Napoleona iebrukuma laikā — te, meža biezoknī, pie šī akmens patvērumu meklējuši apkārtnē muižu zemnieki no iesaukšanas cara armijā uz 25 gadiem.

E. Zigura rediģētajā grāmatā «Brīvā Daugava» ir sacīts, ka uz šī lielā akmens atradies laukumiņš, uz kura kādreiz bijis izveidots akmens galds un krēslis. Te Vārkaavas, Kalupes, Liksnas, Nīcgales un Kīrupes muižu īpašnieki pēc medībām rikojuši dzīres. Kā stāsta veci cilvēki, te svinēti arī senču Ligo svētki un uz laukumiņa notikušs dejas.

Apskatījuši šo dižakmeni, gar Līvānu būvmateriālu un konstrukciju kombināta Nīcgales keramzīta ceļu atgriezāties ciemā. Nīcgales ciematā ir sešas ielas un tajā šodien dzīvo ap 1 000 iedzīvotāju, kas nodarbināti gan keramzīta ražošanā, gan vietējā padomju saimniecībā «Nīcgale».

Daugavas krastā atrodas rajona nozīmes arhitektūras piemineklis — 1861. gadā celtā Nīcgales katoļu baznīca. Tā šodien ļoti saņūpta, jo aktīvi darbojas vietējā draudze. Tajā šī gada 21. maijā tika iesvētīts sarkanbaltsarkanais

karogs, kas šodien plīvo virs Nīcgales sadzīves pakalpojumu nama. Daugavas krastī pie Nīcgales ir stāvi. Te ir ļoti saskatāmi iežu atsegumi. Iepretim Buivišiem Daugavā atrodas sala, kas vasarās zemā ūdens līmeņa dēļ kļūst par pussalu.

Esam sasnieguši Daugavpils un Preiļu rajonu robežu. Te Daugavas labajā krastā ietek Serguntas upīte, kas sākas lielajā Krievu purvā un pēc 6 kilometru tecējuma pie Avsejevas sasniedz Daugavu. Augšpus upītes Daugavas krastā redzama apmēram 500 metrus gara josta, kurā vietām līdz 3 metriem virs ūdens līmeņa paceļas devona laikmeta nogulumu spilgtā krāsā. Ejot tālāk gar Daugavas labo krastu, drīz sasniedzam Lauru stāvkraustu, kas ir augstākā vieta posmā starp Daugavpili un Jēkabpili. Te stāvkrausts sasniedz 20 metru lielu augstumu un atrodas 105 metrus virs jūras līmeņa, apaudzis lapu kokiem. No kraujas paveras plašs skats uz zemo un mežaino Daugavas kreiso krastu, aiz kura tālumā pie horizonta paceļas Brebrenes — Augšzemes paauguru virknes. Arī pašā zemienē ir izveidojušies atsevišķi pauguri, kā Āža mugura, Greizais kalns, Cepla kalns, Meža tornis, Ubagu kalns un citi. Kāds 10 kilometrus uz rietumiem atrodas arī Tautas dziejniece Jāņa Raiņa dzimtene — Tadenava.

Ejot ziemeļrietumu virzienā, nonākam pie Donas mājām, kas atrodas ap puskilometru no Daugavas. Te atrodas republikas nozīmes arheoloģijas piemineklis — Dzenes kalns (pilskalns). aiz tā — lielais Krievu purvs. Pilskalns stipri cietis jau pirmā pasaules kara

gados, kad te bijuši ierakumi. Vietējie iedzīvotāji šo pilskalnu sauc par Galinovkas kalnu. Tas izvietojies divu strautu satekā un ir 10 metrus augsts. Tas ziemeļu pusē no pārējā kalnāja atdalīts ar diviem 1 metru augstiem vaļņiem un ap 1,5 metriem dziļu grāvi. Šajā vietā senāk notikuši dažādi sariņojumi.

Šis senču pilskalns nav pētīts, bet E. Brastinš savā 1928. gadā izdotajā grāmatā «Latgales pilskalni» to uzskata par senu kopienu pagaidu patvērumu.

Diena ir ļoti karsta, ap 30°C. Ejot gar Daugavu, mums ir liela vēlešanās atsvaidzināties, nopeldoties upē. Tas būtu bijis iespējams pirms 10 gadiem, bet šodien šāda iespēja ir liegta. Daugavas ūdenī ir netīri, duļķaini, piesārņoti.

Atrodamies Jēkabpils rajona Dunavas ciemā. Ciems izaudzis uz bijušās Dunavas muižas zemes 18. gadsimta beigās pie vecās katoļu koka baznīcas, kura celta 1785. gadā. Tagadējā mūra baznīca celta 1901. gadā, bet cietusi pirmajā pasaules kara, atjaunota 1928. gadā. Tās mūros iemūrētas pirmā pasaules kara šrapnelu čaulas kara briesmu piemiņai. Arī Dunavas baznīca šodien ir labā stāvoklī, kas liecina par tās draudzes atsaucību. Baznīca ir rajona nozīmes arhitektūras piemineklis, tās sētā ir interesants skulpturāls Māras tēls.

A. BURMISTERS,
pārgājiena dalībnieks

(Nobeigums sekos.)

Redaktors P. PIZELIS

Fotofakts

«Pie ceļa atradās māja un baidīja garāmgājējus,» nezinu, kur es to lasīju, bet šos vārdus atceros vienmēr (un ne pirmo gadu), braucot garām autobusa pieturai netālu no veikala «Gaisma», Patiesi sāp sirds, ja uz tikko atjaunotās trases «Preiļi — Līvāni» jona «rotājus» tādā, ja varētu teikt, buvējums». Gribētos zināt, ko šai sakarībā domā kolhoza «Nākotne» vadītāji, uz kura teritorijas šī māja atrodas?

I. IVANOVA
I. SILICKA foto

Kultūras dzīve: informācija

Otrie republikā

Latvijas PSR Valsts kultūras komiteja saskaņā ar nolikuma par ikgadēju starprajonu, starppilsētu skati par labāko klubu iestāžu un bibliotēku darbu 1988. gadā Preiļu rajonam piešķirusi II vietu klubu iestāžu grupā un naudas prēmiju 1 200 rubļi.

Gatavojas vieskoncertiem

Saskaņā ar republikas starptautiskās sadarbības plānu Latvijas un zemi draudzības un kultūras sakaru biedrība laikā no 8. līdz 11. septembrim organizē Latvijas PSR Draudzības dienas VDR Rostokas apgabalā.

Latvijas PSR Valsts kultūras komiteja kultūras programmas sastāvā ir iekļāvusi Jersikas lauku kapelas (vadītājs Gunārs Luriņš) piedalīšanos.

30. augustā paredzēts Draudzības dienu dalībnieku kopmēģinājums Rīgā, bet pagaidām Jersikas pašdarbnieki cītīgi muzicē uz vietas.

Radošā nometne

Latvijas arodbiedrību republikāniskā kultūras apvienība un Latvijas Kultūras darbinieku apvienība Salacgrīvē pirmo reizi pulcina Radošajā nometnē republikas kultūras darbiniekus.

Mūsu rajonu pārstāvēs līvāniete Marija Stalidzāne un rušoniete Dina Staskeviča, līdzī nemot savu nākotnes kultūras dzīves modeli.
V. ROMANOVSKIS

MINA DERJAGINS

1989. gada 5. augustā pēc smagas slimības miris PSKP biedrs kopš 1953. gada, republikas nozīmes personālais pensionārs Mina Trofima d. Derjagins.

Mina Derjagins ir dzimis 1928. gada 17. decembrī Preiļu rajona Samšuru sādžā zemnieka ģimenē. Viņa bērība pagāja smagajos Lielā Tēvijas kara gados. Darba gaitas Mina Derjagins sāka sava teva saimniecībā.

No 1948. gada līdz 1951. gadam viņš dienēja Padomju Armijas rindās. Pēc atgriešanās no dienesta no 1951. gada līdz 1955. gadam viņš sākumā strādāja par Latvijas LKJS Preiļu rajona komitejas instruktoru, pēc tam par komjaunatnes rajona komitejas kadru un organizatoriskā darba nodaļas vadītāju, bet no 1955. gada līdz 1958. gadam bija Latvijas LKJS Preiļu rajona komitejas pirmais sekretārs. No 1958. gada līdz 1962. gadam Mina Derjagins bija Ļeņingradas Augstākās partijas skolas klausītājs, pēc kuras pabeigšanas viņš strādāja par Latvijas Komunistiskās partijas Gulbenes rajona komitejas instruktoru, bet pēc tam par šīs komitejas rūpniecības nodaļas vadītāju. 1963. gadā viņu iecēla par Gulbenes rūpnieciskās ražošanas zonas partijas un valsts kontroles priekšsēdētāju, kur viņš nostrādāja līdz tās likvidēšanai. 1965. gada februārī Minu Derjaginu pārcēla darbā par Latvijas Komunistiskās partijas Preiļu rajona komitejas rūpniecības un transporta nodaļas vadītāju. No 1966. gada līdz 1980. gadam viņš strādāja par tautas kontroles Preiļu rajona komitejas priekšsēdētāju, no 1981. gada līdz 1984. gadam — par Preiļu ciema Tautas deputātu padomes izpildkomitejas priekšsēdētāju, bet kopš 1984. gada — Preiļu patērētāju biedrību savienības sistēmā.

Mina Derjagins aktīvi piedalījās raicna sabiedriskajā dzīvē. No 1966. gada līdz 1980. gadam viņš bija Latvijas Komunistiskās partijas Preiļu rajona komitejas biroja loceklis, bet no 1967. gada līdz

1981. gadam — Preiļu rajona Tautas deputātu padomes deputāts. Viņš vadīja rajona Tautas deputātu padomes pastāvīgo komisiju darbu, tika ievēlēts par rajona izpildkomitejas partijas pirmorganizācijas sekretāru, Ziņību biedrības Preiļu rajona organizācijas priekšsēdētāju. Vairāk nekā 20 gadus viņš bija partijas politiskās izglītības sistēmas propagandists.

Par priekšzīmīgu darbu Mina Derjagins apbalvots ar medaļu «Par pašreizējo darbu. Atzīmējot V. I. Ļeņina 100. dzimšanas dienu», ar medaļām «Par izcilu darbu» un «Darba veterāns», ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Goda rakstu, PSRS un Latvijas PSR Tautas kontroles komiteju un rajona izpildkomitejas Goda rakstiem, ar nozīmi «Par aktīvu darbu PSRS Tautas kontroles orgānos».

Aprāvis principiāla komunistu, iejūtīga un atsaucīga cilvēka mūžs. Gaišu piemiņu par Minu Trofima d. Derjaginu — cilvēku un komunistu — mūžam saglabāsim savās sirdīs.

LATVIJAS KP PREIĻU RAJONA KOMITEJA

RAJONA TAUTAS DEPUTĀTU PADOMES IZPILDKOMITEJA

RAJONA IEDZIVOTĀJU ZINĀSANAI!

Augustā rajona veikalos atprečo: velas pulveri uz talona Nr. 2 un neatprečoto talonu Nr. 1; tualetes ziepes uz talonu Nr. 1 un uz agrāk saņemto neatprečoto talonu bez numura; saimniecības ziepes uz agrāk saņemto neatprečoto talonu bez numura.

Saņemšanas kārtība nākošajos mēnešos tiks publicēta rajona laikrakstā.

Patērētāju biedrību savienības valde

Līvānu pilsētas luterāņu draudzes kapos 13. augustā plkst. 11.00 notiks KĀPU SVĒTKI.

Līvānu evaņģēliski — luterāniskā draudze

Ņem, baltā zemes māte, Vienu sirmu māmuli. Apsedz viņu silti, silti Savām smilšu villainēm.

(T. dz.)

Skumju brīdī esam kopā ar Moisejevu ģimeni, MĀTI un SIEVAS-MĀTI smiltājā izvadot.

Kaimiņi

Izsakām dziļu līdzjūtību LĻKJS Preiļu RK otrajam sekretāram Igoram Derjaginam, TEVU smiltājā izvadot.

LKP un LĻKJS Preiļu rajona komiteju darbinieki

Ir sāpes, ko nespējam dalīt uz pusēm, Nav tādu vārdu, kas mierināt spētu; Nostājas blakus tev draugi un klusē, Kaut vai tā lai tev palīdzētu.

(A. Skuiņa)

Izsakām dziļu līdzjūtību ROBERTA UPENIEKA piederīgajiem sakarā ar viņa traģisko nāvi.

Kolhoza «Dubna» mehanizatori, soferi un speciālisti

Velti liepas raudās zelta asaras, Viņam atnāks daudz vasaras, Tikai tev šī bija pēdējā.

(J. Sirmbārdis)

Izsakām dziļu līdzjūtību ROBERTA UPENIEKA piederīgajiem sakarā ar viņa traģisko nāvi.

Kolhoza «Dubna» valde un arodkomiteja

LENINA KAROGS

MŪSU ADRESE:
228250, Preiļos,
Komjaunatnes ielā 1.

REDAKCIJAS TALRŪNI: redaktors — 22059, redaktora vietnieki — 22154, atbildīgā sekretāre — 21996, partijas dzīves un padomju celtniecības nodaļa — 21769, agrorūpnieciskā kompleksa, sporta, skolu un jaunatnes dzīves nodaļas — 21759, rūpniecības, celtniecības un kultūras nodaļas — 21985, foto korespondents — 22203, korektori, grāmatvedība, uzzīņas par sludinājumiem — 22305.

Laikraksts iznāk otrdienās, ceturtdienās un sestdienās latviešu un krievu valodās. Iespiests Latvijas izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tipogrāfijā (Daugavpili, Valikas ielā 1). Izdevniecība «Zvaigzne» (Rīgā, M. Gorkija ielā 105). Viena nos. iespiedloksne. Ofsetiespiedums.

«Ленина Карогс» («Ленинское знамя»). Газета Прейльскогo районного комитета КП Латвии и районного Совета народных депутатов на латышском языке.

Metiens 14 303 eksemplāri (latviešu valodā — 10 057 eks., krievu valodā — 4 246 eks.).

Indekss 68169.

Pas. 1037.